

Utrikesdepartementet
Enheten för internationell handelspolitik och EU:s inre
marknad, Inre marknaden
103 33 Stockholm
Sverige

Beredningsdatum
2022-10-24

Magnus Lundberg
+46790063412
magnus.lundberg@tco.se

Europeiska kommissionens förslag till förordning om ett krisinstrument för den inre marknaden inklusive förslag till omnibusdirektiv och omnibusförordning med uppdatering av vissa förordningar och direktiv

UD2022/12161

TCO har beretts tillfälle att yttra sig över remissen Europeiska kommissionens förslag till förordning om ett krisinstrument för den inre marknaden inklusive förslag till omnibusdirektiv och omnibusförordning med uppdatering av vissa förordningar och direktiv. TCO lämnar kommentarer och synpunkter på de förslag eller konsekvenser av förslaget som är av särskilt intresse för TCO.

Allmänt

EU:s inre marknad är en bärande del av EU-samarbetet och bidrar till att stärka förutsättningarna för jobbskapande tillväxt och konkurrenskraft. Den fria rörligheten för personer innebär stora möjligheter för tjänstemän som vill arbeta eller vidareutbilda sig i andra EU- och EES-länder. Under en kris som drabbar enskilda medlemsländer eller hela unionen kan den inre marknaden spela en viktig roll för att säkra både den gemensamma varuförsörjningen och en fungerande arbetsmarknad. Därför är det också helt centralt att den fria rörligheten, även för personer, i största möjliga utsträckning upprätthålls under en kris.

Under pandemin valde många EU- och EES-länder att i olika grad begränsa den fria rörligheten genom olika slags inreserestriktioner, ofta helt utan samordning med grannländerna. Särskilt allvarlig var begränsningarna mellan de nordiska länderna. Resultatet blev ett lappverk av olika inreseregler, vilket fick allvarliga konsekvenser för arbetstagare med bostad och arbetsplats på olika sidor gränsen. Särskilt allvarlig blev situationen för gränsgångare, som i många fall förvägrades rätten att komma till sin arbetsplats. TCO ställer sig därför positivt till kommissionens initiativ till ett krisinstrument för

den inre marknaden som syftar till att säkerställa att den fria rörligheten fungerar även i tider av kris.

TCO anser dock att det är av yttersta vikt att en arbetsmarknadskonflikt aldrig får betraktas som en kris i enlighet med den föreslagna förordningen, oavsett hur omfattande en sådan konflikt än är. Strejkrätten får aldrig begränsas genom en inre marknads-förordning. I detta avseende måste förordningen förtydligas så att det inte uppstår några oklarheter kring skyddet för konflikträtten.

Article 3 Definitions

Av förslaget till definitioner till förordningen framgår i artikel 3.1 att "kris" betyder "an exceptional unexpected and sudden, natural or man-made event of extraordinary nature and scale that takes place inside or outside of the Union". TCO anser att det är av yttersta vikt att en arbetsmarknadskonflikt för det första aldrig får betraktas som en kris i enlighet med den föreslagna förordningen, oavsett hur omfattande en sådan konflikt än är. Strejkrätten får aldrig begränsas genom en inre marknads-förordning. För det andra får inte en aktivering av de föreslagna krismekanismerna omintetgöra en arbetsmarknadskonflikt. En legitimt beslutad arbetsmarknadskonflikt i enlighet med nationella regler måste alltid anses vara ett acceptabelt hinder för en "economic operator" att leverera en vara eller en tjänst.

Även regler om rätten till sympatiåtgärder och om neutralitet vid arbetsmarknadskonflikt måste lämnas orörda. En eventuell diskussion (och efterföljande beslut) om samhällsfarliga konflikter måste ske på nationell nivå.

Av skäl 36 framgår att det inte är kommissionens avsikt att begränsa strejkrätten eller andra fri- och rättigheter i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, men om inte detta också skrivs in i den skarpa förordningstexten är skyddet svagt. TCO föreslår därför att motsvarande formulering som idag återfinns i skäl 36 placeras i artikel 2 (Scope of application) i den föreslagna förordningen, för att säkerställa tillämpligheten av de föreslagna skyddsreglerna. I detta måste även formuleringen om skyddet för nationella arbetsmarknadsparters autonomi ingå.

Article 16-17

Av artikel 16.2 följer att medlemsländerna då de vidtar nationella åtgärder i form av restriktioner för den fria rörligheten ska säkerställa att "any restriction shall be limited in time and removed

as soon as the situation allows it. Additionally, any restriction should take into account the situation of border regions”. Av artikel 16.5 framgår att medlemsstaterna “shall ensure that all affected stakeholders are informed of measures restricting free movement of goods, services or persons, including workers and service providers, before their entry into force. Member States shall ensure a continuous dialogue with stakeholders, including communication with social partners and international partners”.

TCO vill understryka vikten av att restriktioner som påverkar den fria rörligheten för personer endast ska kunna införas i undantagsfall. Under pandemin drabbades flera gränsregioner i Norden hårt, dels genom att möjligheten att arbetspendla kraftigt inskränktes, dels då medborgare som är beroende av välfärdstjänster på andra sidan gränsen drabbades av svårigheter.

Mot denna bakgrund är det helt centralt att informationsutbyte och samordning sker med övriga EU-länders myndigheter, i synnerhet med grannländer på såväl nationell som regional och lokal nivå, för att undvika oproportionerliga restriktioner. Målsättningen bör vara att medlemsländer i samma region i största möjliga utsträckning samordnar eventuella nationella åtgärder som påverkar den fria rörligheten. Gränsgångare måste alltid ha möjlighet att fritt passera gränsen, även i fall där inreserestriktioner införs. För att minimera konsekvenserna för arbetstagare kan vikten av dialog med arbetsmarknadens parter – innan eventuella restriktioner införs - inte nog understrykas.

Av artikel 17 som behandlar fri rörlighet under ”emergency mode” följer i 17.1 (c) att medlemsländerna ska avstå från ”discrimination between Member States or between citizens, including in their role as service providers or workers, based directly on their nationality”.

TCO vill understryka vikten av att samtliga EU- eller EES-medborgare som utnyttjar den fria rörligheten för att arbeta i ett annat medlemsland än sitt eget aldrig bör särbehandlas i arbetslandet enbart på grund av sin nationalitet. Det bör även gälla i fall då man bor och arbetar i olika medlemsländer.

Av 17.4 (d) följer dessutom att medlemsländerna inte ska tillämpa ”more generous rules to travel to or from one Member State or group of member States, as compared to travel to and from other Member States unless to do so is inherent to the nature of the crisis/Single Market emergency”.

Även här vill TCO understryka vikten av samordning mellan medlemsländer både innan eventuella nationella åtgärder vidtas och för att säkerställa att de upphör när de inte längre är befogade. Det bör därför framgå tydligare i förordningen. Under pandemin tillämpade många medlemsländer, även i Norden, olika inreseregler

för resande från olika medlemsstater – eller till och med olika regioner, vilket gjorde inresereglerna svåröverskådliga.

Article 21 Single points of contact in the Member States

Av artikel 21.2 framgår att medlemsstaterna ska “ensure that it is possible for citizens, consumers, economic operators and workers and their representatives to receive, at their request and via the respective single points of contact, information from the competent authorities on the way in which the respective national crisis response measures are generally interpreted and applied.”

TCO vill här påpeka vikten av att eventuella krisåtgärder som genomförts genom kollektivavtal inte tolkas av någon annan än arbetsmarknadsparterna. En ”single point of contact” kan endast hantera frågor om statliga/offentliga åtgärder och hur dessa ska tolkas och användas.

Omnibusdirektivet och omnibusförordningen

Omnibusdirektivet och omnibusförordningen som föreslås, som ändrar ett antal produkt direktiv och -förordningar, innehåller liknande skrivningar i alla de delar som innebär tillägg till de olika produkt direktiven. Det finns anledning att fundera över dessa skrivningar, i första hand utifrån ett arbetsmiljöperspektiv. För att exemplifiera föreslås en ändring av direktiv 2014/34/EU om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om utrustning och säkerhetssystem som är avsedda för användning i explosionsfarliga omgivningar genom att ansvariga nationella myndigheter, när krisförordningens regelverk aktiverats, på begäran av tillverkare kan tillåta att produkter släpps ut på marknaden utan att dessa produkter genomgått de “conformity assessment procedures” som annars krävs. I ett sådant läge ska tillverkaren “declare on his sole responsibility that the product concerned complies with all the applicable essential health and safety requirements and shall be responsible for the fulfilment of all the conformity assessment procedures indicated by the national competent authority.” Frågan är vad som händer om en sådan tillverkare sedan t.ex. går i konkurs eller på annat sätt inte kan ta det ansvaret.

En annan fråga ur samma exempel handlar om kommissionens möjligheter att genom genomförandeakter etablera ”common specifications for such products to cover the essential health and safety requirements” om “severe disruptions in the functioning of the Single Market... significantly restrict the possibilities of manufacturers to make use of the harmonised standards covering the relevant essential health and safety requirements set out in Annex II

to this Directive already published in the Official Journal of the European Union in accordance with Regulation (EU) No 1025/2012.” Förslaget tycks ge kommissionen större möjligheter att på egen hand definiera hälso- och säkerhetsstandarder på ett sätt som inte avsetts, och om det inte är tillräckligt sannolikt (sufficient reason to believe) att produkter som godkänts genom detta förfarande är hälsovådliga så får de också anses leva upp till direktivets krav även efter att krisen som utlöste åtgärden är över.

Konsekvenserna av de föreslagna reglerna är sammanfattningsvis svåröverblickbara. Mot bakgrund av det ovanstående och de tidigare nämnda exemplen uppmanar TCO regeringen att noga analysera omnibusdirektivet och -förordningen ur produktsäkerhets- och arbetsmiljöperspektiv.

Therese Svanström

Ordförande

Magnus Lundberg

Jurist